

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Плис Наталії Володимирівни

на здобуття наукового ступеня «доктор філософії» за спеціальністю 051 «Економіка» на тему: «Економіко-організаційний інструментарій адміністрування будівельним підприємством на ґрунті державно-приватного партнерства»

1. **Актуальність теми та предмету дослідження.** Обрана аспіранткою тема роботи не створює сумнівів щодо актуальності. Один з головних викликів полягає у перегляді завдань концесій та пошуку вітчизняної моделі реалізації будівельних проектів на основі державно-приватного партнерства. Управління такими угодами відбувається через спеціальне регулювання взаємин держави з приватними партнерами за участю центрального органу виконавчої влади. Згідно з українським законодавством, цей орган здійснює державну політику у сфері державно-приватного партнерства. Законодавство також включає "порядок надання приватним партнерам інформації про виконання договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства" та "методику виявлення та оцінки ризиків, що пов'язані з реалізацією державно-приватного партнерства, та визначення форм управління ними".

Наукова актуальність теми визначається кількома ключовими аспектами:

- висвітлення економіко-організаційного інструментарію спрямоване на впровадження інноваційних підходів та практик управління на будівельних підприємствах через призму державно-приватного партнерства. Розгляд адміністративних, організаційних та економічних аспектів є важливим в контексті сучасних викликів і стратегій управління;

- дослідження дозволяє розширити теоретичне розуміння економічних процесів у будівельній сфері, особливості державно-приватного партнерства та інструменти його адміністрування. Це сприяє науковому розвитку та формуванню нових підходів до вирішення проблем сучасного будівництва.

Отже, виконання дослідження в даній тематиці відповідає сучасним потребам економічної науки та практики, а також вносить значний внесок у розвиток теоретичних засад та практичних аспектів управління будівельними підприємствами на основі державно-приватного партнерства.

2. **Деталізація зв'язку змісту дослідження з науковими планами і темами, що виконувались в університеті, де виконувалась робота.** Деякі результати дослідження були отримані авторкою у процесі участі в науково-

дослідних та пошукових проектах, що реалізувалися в Київському національному університеті будівництва і архітектури.

При виконанні теми "Розбудова сучасного економіко-аналітичного інструментарію девелоперського управління підрядним будівництвом" (номер державної реєстрації 0115U000860), внесок здобувачки полягав у розробці системи аналітичних індикаторів для формалізованої регламентації діяльності будівельного підприємства, яке входить до складу учасників проекту державно-приватного партнерства.

При виконанні теми "Формування конкурентних стратегій та прогнозування показників розвитку стейкхолдерів будівництва, інвестиційно-будівельних проектів та організаційно-технологічних параметрів будов в умовах економічної динаміки" (номер державної реєстрації 0121U110365), її внесок полягав у створенні цифрової економічної моделі для виконання робіт підприємством-стейкхолдером у рамках циклу та середовища державно-приватного партнерства.

Отже, авторка активно доповнювала та розвивала наукові проекти з використанням сучасних методів управління в будівельній сфері, що є ключовим аспектом її дисертаційної роботи ступеня "доктор філософії" у спеціальності 051 "Економіка".

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності результатів, поданих в дисертаційній роботі. Отримані висновки та результати відповідають вимогам наукової обґрунтованості та достовірності. Дисертаційна робота показує, що вони підтверджені збалансованою науковою гіпотезою, комплексним методичним підходом та детальною економічною оцінкою участі будівельного підприємства в ДПП-проекті. Методична база дослідження включає фундаментальні принципи економіки підприємства та будівництва, економічні моделі результативності діяльності підприємства, що враховують специфіку будівництва та ДПП-проектів, а також моделі трансформації та економічного реінжинірингу операційних систем і структур управління ДПП-проектами як тимчасовими підприємствами. Для досягнення мети використовувалися універсальні методи аналізу, такі як системний та процесно-структурний аналіз, а також операційний підхід. В обчислювально-аналітичних процедурах застосовувались програмні засоби Statistica+, Excel та Project Expert.

4. **Оцінка змісту та структури дисертаційної роботи** включає аналіз її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Структура роботи гармонійно відповідає поставленим завданням та інноваційному змісту отриманих результатів дослідження. Зміст і композиція роботи відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» для дисертацій ступеня PhD за спеціальністю 051 «Економіка». Дисертаційна робота включає наступні складові: анотацію українською та англійською мовами; основну частину, що складається з трьох розділів та загальних висновків; список використаної літератури з 232 джерелами та додатки на 22 сторінках. Повний обсяг роботи становить 277 сторінок друкованого тексту, включаючи 9 таблиць та 78 рисунків.

Робота справляє враження як закінчене, цілісне та системне дослідження, відповідне вимогам "Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти про присудження ступеня доктора філософії", затвердженим постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року та наказу Міністерства освіти і науки №40 від 12 січня 2017 року "Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації".

5. **Оцінка провідних наукових інновацій дослідження.** Найбільш визначними науковими результатами роботи слід визнати:

- новаторську аналітичну технологію для оцінки ступеня досягнення обраної стратегії економічного управління бізнес-процесами, зокрема участі будівельного підприємства в проектах державно-приватного партнерства та в інтересах його зацікавлених сторін. Цифрова модель розподіляє економічні, управлінські та функціонально-продуктові показники за різними областями;

- цифрову модель економічної інтеграції виконуваної роботи підприємством, адаптована до BIM-технологій, детально аналізує участь держави як співінвестора у фінансуванні проекту, очікувані результати держави як користувача до і після введення в експлуатацію об'єктів проекту. Модель включає розгалужені витрати на адміністрування проектом на різних рівнях управління, забезпечуючи оцінку циклу проекту, його впливу на середовище та готовності організаційної структури до впровадження проекту на основі державно-приватного партнерства за 20 факторами;

- суттєво оновлене методичне забезпечення для процесів економічного обґрунтування змісту робіт та етапів, призначених для адміністрування окремим підприємством у рамках ДПП-проекту, спрямоване на врахування умов підприємств-стейкхолдерів. Основні компоненти методичного підґрунтя включають економічні моделі, що враховують результативність діяльності підприємства з огляду на вимоги будівництва та специфіку ДПП-проектів у сфері; моделі формування та оптимізації операційних систем та структур адміністрування ДПП-проектів як складової тимчасового підприємства; моделі економічного реінжинірингу, застосовані до учасників підприємств та ДПП-проекту як інтегрованого середовища розвитку;

- оновлена методика ідентифікації ризиків проектів державно-приватного партнерства, спрямована на комплексний вплив на ефективність державних проектів, у яких ризики виникають на різних етапах їх життєвого циклу. Ця нова складова значно модернізує наш підхід до ідентифікації ризиків у таких проектах, оскільки враховує їхню різноманітність залежно від стадії розвитку об'єкту. Такий підхід дозволяє не лише оцінювати вплив ризиків на кожному етапі (від проектування до експлуатації), але й аналізувати їх комплексний вплив на загальну ефективність проектів. Крім того, він підкреслює значення управління ризиками як чинник ефективного державного планування проектів.

б. Наукова новизни одержаних результатів. Результати роботи значно розширили, удосконалили та оновили зміст і аналітичний апарат для економічного опису діяльності будівельних підприємств. Це досягнуто завдяки інтеграції принципів економічного інжинірингу, будівельного девелопменту, SADT-моделювання та SMART-управління. Ретельно розглянуті питання належної адаптації та взаємодії організаційної структури підприємства з тимчасовою структурою адміністрування проекту на всіх етапах його реалізації, а також цифрова корекція стратегії діяльності підприємства протягом усього циклу розвитку проекту з метою максимізації оперативних результатів та мінімізації ризиків для всіх зацікавлених сторін. Обґрунтовано оновлений склад економічних показників та цифровий формат моделі адміністрування діяльності будівельного підприємства в циклі ДПП-проекту на основі BIM-технологій. Ці дані візуалізують обсяги виконання робіт підприємством у циклі проекту, їх природній і матеріальний зміст та інтенсивність виконання. Модель описує можливості досягнення підприємством власних економічних стратегій протягом циклу ДПП-проекту, а також містить різні обмеження, що дозволяють створювати альтернативні

сценарії щодо економічних результатів участі будівельного підприємства у проекті.

7. Практична цінність результатів роботи. Дослідження виявило свою практичну цінність через інтеграцію комплексу програм та інших прикладних результатів у процесі підготовки та будівництва об'єктів в рамках проектів державно-приватного партнерства. Ці проекти були розроблені та реалізовані у співпраці з наступними будівельними та девелоперськими компаніями: ТОВ «Архітектурно-будівельні новації», ТОВ «Спецбудпроект», ТОВ «Альфа-сервіс», ВБО «Інститут місцевого розвитку». Використання отриманих результатів сприяє створенню ефективної цифрової моделі участі будівельного підприємства в процесі розвитку проекту. Ця модель сприяє успішному розвитку будівництва, наближаючи цифрові економічні та організаційні аспекти до реального будівельного процесу.

8. Повнота відображення змісту дослідження в публікаціях та апробації результатів на науково-практичних конференціях. За результатами досліджень здобувачкою Плис Н.В. опубліковано 12 друкованих наукових праць, серед яких: 3 статті у фахових збірниках наукових праць України категорії "Б", та 6 у вигляді тез у збірниках матеріалів міжнародних наукових конференцій. Такий рівень публікацій та апробації на науково-практичних конференціях є задовільним для рівня дисертацій ступеня «доктора філософії» за спеціальністю 051 «Економіка».

9. Оцінка додержання вимог щодо автентичності проведення дослідження та виконання вимог академічної доброчесності. Отримані в дослідженні результати слід вважати значним внеском у науковий розвиток спеціальності 051 «Економіка», оскільки вони спрямовані на розробку науково-прикладного інструментарію для економіко-управлінського обґрунтування діяльності учасників проектів державно-приватного партнерства. Цей інструментарій включає в себе цифрову модель, управлінську регламентацію та стратегії управління процесами функціонування будівельних підприємств в умовах активної участі стейкхолдерів у проектах державно-приватного партнерства. Виявлено, що рівень запозичень у тексті дисертаційної роботи Плис Н.В. відповідає встановленим вимогам щодо плагіату, і автор чітко вказує джерела при цитуванні інших авторів.

10. Зауваження по дисертаційній роботі та рекомендації щодо подальшого вдосконалення дослідження.

Зауваження по 1 розділу роботи:

✓ до схеми на рис. 1.1, яка відображає структуру механізму ДПП, слід було б додати блок «вибір формату концесії (регіонального або галузевого кластеру)»;

✓ схему на рис. 1.5 щодо інтеграції операційної системи ДПП та будівельного проекту слід було б логічно продовжити таким модулем як «одержання та розподіл результатів ДПП-проекту».

Зауваження до 2 розділу роботи:

✓ до факторів та методів підтримки розвитку державно-приватного партнерства в органах державної влади (стор. 101-103) доцільно було б додати такий фактор як, ризик-шеринг, який передбачає розподіл ризиків між державою і приватними інвесторами і дозволяє зменшити фінансові ризики, пов'язані з великими проектами, там самим забезпечити стабільність у виконанні інвестиційних планів;

✓ до функцій інформаційного забезпечення щодо менеджменту ДПП-проекту слід було б додати таку спеціальну функцію як «цифровий моніторинг та внутрішній аудит ДПП-проекту».

Зауваження до 3 розділу роботи:

- авторкою при описі подолання ризиків ДПП-проекту (п. 3.3., стор. 207-219) слід було б надати рекомендації, яким чином подолати науково-методичні та практичні протиріччя, пов'язані з відмінністю – між обмеженнями на страхування та відшкодування ризиків збоку директив зведеного кошторисного розрахунку – та реальними потребами на страхування ризиків в бюджеті ДПП-проекті.

Висловлені зауваження не впливають на загально високу оцінку даної дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам.

11. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Плис Наталії Володимирівни «Економіко-організаційний інструментарій адміністрування будівельним підприємством на ґрунті державно-приватного партнерства» є актуальною і завершеною науковою працею, виконаною авторкою особисто. Вона має наукову новизну і важливе теоретичне та прикладне значення – надає наукове економіко-цифрове обґрунтування раціональних варіантів участі будівельного підприємства в проектах державно-приватного партнерства.

Представлена на рецензію дисертаційна робота відповідає вимогам, які встановлені у «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти щодо присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а авторка роботи, Плис Наталія Володимирівна, заслуговує на присвоєння їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки будівництва
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Вікторія ТИТОК

Підпис Титок Вікторії Вікторівни засвідчую

Вчений секретар Вченої ради
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Микола МИКОЛА КЛИМЕНКО